

*Kommunstyrelsen
Handläggare: Lennart Jonsson*

Svar på motion (V) om sjysta villkor och vita jobb

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att bifalla motionen. Kommunfullmäktige ger upphandlingsenheten i uppdrag att utreda vilka möjligheter som finns att använda "Vita Jobb-modellen" vid upphandlingar. Uppdraget och eventuellt förslag på åtgärder ska redovisas till kommunfullmäktige senast 2017-12-31.

Sammanfattning

Motionsställarna skriver i sin motion att Lidköpings kommun med bolag upphandlar tjänster för många miljoner under ett år och att kommunen står inför stora investeringar i framtiden. Alla upphandlingar har stor betydelse för alla företag som lämnar anbud och upphandlingar får konsekvenser för företagens anställda.

Dock förekommer det i samhället idag en ekonomisk brottslighet och missbruk av arbetsrättsliga villkor. Konsekvensen av detta blir att oseriösa företag prisar sig in på bekostnad av de seriösa företagen. Detta påverkar i sin tur att den arbetskraft som används utnyttjas och får dåliga arbetsvillkor.

Motionsställarna skriver också att kommunen har ett ansvar att säkerställa hög kvalitet och även gynna seriösa företag där anställda erbjuds löner och anställningsvillkor som överensstämmer med gällande kollektivavtal. Det är också kommunens ansvar att följa upp de krav som ställs i en upphandling.

För att uppnå dessa krav så krävs det en tydligt social inriktning på de kommunala upphandlingsbesluten och att upphandlingarna hålla sig inom ramarna för LOU (Lagen om Offentlig Upphandling) och Lavallagen. Det finns ett utarbetat verktyg som kallas Vita Jobb-modellen och som lever upp till kraven. Modellen syftar till att vid upphandlingar motverka ekonomisk brottslighet och främjar ett hållbart företagsklimat för seriösa företagare. Den syftar också till att förbättra anställningsvillkoren för anställda i de företag som vi köper ifrån.

"Vita Jobb-modellen" har utarbetats som ett samarbetsprojekt mellan ett antal fackliga

organisationer inom sektorer som är speciellt utsatta för konsekvenserna av svartarbete.

Vita Jobb-modellen bygger på fyra grundpelare:

1 Upphandlingsunderlagen ska utformas så att företagen som får offentliga uppdrag måste betala sina anställda i enlighet med kärnan i de kollektivavtal som redovisas i upphandlingsunderlagen. Det bör observeras att detta inte innebär regelrätta krav på kollektivavtal. Sådana krav är inte tillåtna. Däremot ska företagen följa kärnan i de aktuella branschavtalen så som de definieras i Lavallagen, under upphandlingsperioden.

2 Huvudentreprenören ansvarar för underentreprenörer som också ska följa reglerna om löner och anställningsvillkor i enlighet med de ovan beskrivna principerna.

3 Företagen skriver under på att brott mot regelverken utgör uppsägningsgrund och grund för skadeståndsanspråk från kommunens sida.

4 Företagen öppnar sig för kontroller där företrädare för kommunen kan kontrollera hur företagen lever upp till kraven i kontraktet mellan kommun och företag.

Motionsställarna hänvisar till ovanstående och föreslår att kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda hur Lidköpings kommun kan anpassa och utveckla metoden "Vita-jobb-modellen" så att vi får ett samlat system för krav vid upphandlingar som bidrar till bättre arbetsvillkor på arbetsmarknaden.

Ärendebeskrivning

Enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och de EU-direktiv som finns skall en upphandlande myndighet behandla leverantörer likvärdigt och icke-diskriminerande samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar skall vidare principen om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Syftet med bestämmelserna i LOU är också att förhindra att offentliga medel används för att diskriminera eller gynna vissa leverantörer, skapa handelshinder eller på annat sätt ta ovidkommande hänsyn vid offentlig upphandling.

Vita Jobb-modellen innebär att man som upphandlande myndighet vid upphandlingar kan kräva kollektivavtalsliknande villkor typ minimilöner, arbetstid, ledighet, inbetalning av skatter och sociala avgifter samt även semesterersättning. Den s k "hårda kärnan" i Utstationeringslagen 5 §. Malmö stad var en av de första som krävde detta i upphandlingar och anledningen var främst att de ligger i en region som är intressant för företag i andra länder inom EU, ett s k gränsöverskridande intresse. Enligt de diskussioner som varit mellan arbetsmarknadens parter så är det helt ok att ställa dessa krav dock har frågan om hur man följer upp detta varit uppe för diskussion.

De krav som en upphandlande myndighet ställer skall också kunna gå att kontrollera och har inte myndigheten den kapaciteten så finns möjlighet att köpa denna tjänst från en tredje part. I fallet med Malmö var det så att Malmö stad använde sig av ett fackförbund för att utföra kontroll av efterlevnad av uppsatta krav enligt "Vita Jobb-modellen". Detta föranledde Svenskt Näringsliv att klaga till konkurrensverket. Se bilaga om beslut från Konkurrensverket.

När det gäller upphandlingar som görs av Lidköpings kommun och dess bolag idag finns ingen enhetlig linje när det gäller sociala krav. Det finns en policy om "Etiska och Sociala krav" vid upphandlingar som beslutades i Kommunfullmäktige 2011. I den finns delar av vad som motionsställarna efterlyser. Vid upphandlingar ställs också krav på arbetstider och att elektronisk personalliggare skall finnas vid byggnationer över 180 000 kr. Är lag sedan 1 januari 2016. Personalliggare fångar upp vilka som varit på arbetsplatsen.

En fråga som är svår att hantera är att de krav vi ställer skall kunna följas upp. Idag finns det i Lidköpings kommun ingen utpräglad organisation för uppföljning.

Lidköpings kommun samarbetar idag med Skatteverket vid upphandlingar och då just att kontrollera entreprenörer och underentreprenörer. Kontroll görs av inbetalda skatter och sociala avgifter samt om F-skattsedel finns.

Tanken att få ett gemensamt synsätt och system är god och då kanske inte bara för Lidköpings kommun utan då vi nu går in i ett V6 samarbete när det gäller upphandlingar är det också viktigt att övriga kommuner involveras. Då motionen är lagd för Lidköpings kommun och dess bolag får uppdraget fokuseras på vår kommun i första hand.

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Jan Fransson

Torbjörn Friberg

Per Alexandersson

AB Bostäder

Anders Djup

Lidköpings Näringslivsfastigheter

Peter Johansson

Lidköpings Värmeverk